

УНАПРЕЂЕЊЕ МЕЂУСЕКТОРСКОГ УПРАВЉАЊА ЗЕМЉИШТЕМ КРОЗ СМАЊЕЊЕ ПРИТИСАКА НА ЗЕМЉИШТЕ И ПЛАНИРАЊЕ КОРИШЋЕЊА ЗЕМЉИШТА

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПОЉОПРИВРЕДЕ
И ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПОЉОПРИВРЕДЕ
И ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ
АГЕНЦИЈА ЗА ЗАШТИТУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

САДРЖАЈ:

I

Проблематика у вези са земљиштем у
Републици Србији - основне информације

II

Кратак опис
пројекта и циљеви

III

Следећи кораци

Напомена: фотографије – Агенција за заштиту животне средине

Проблематика у вези са земљиштем у Републици Србији

- основне информације

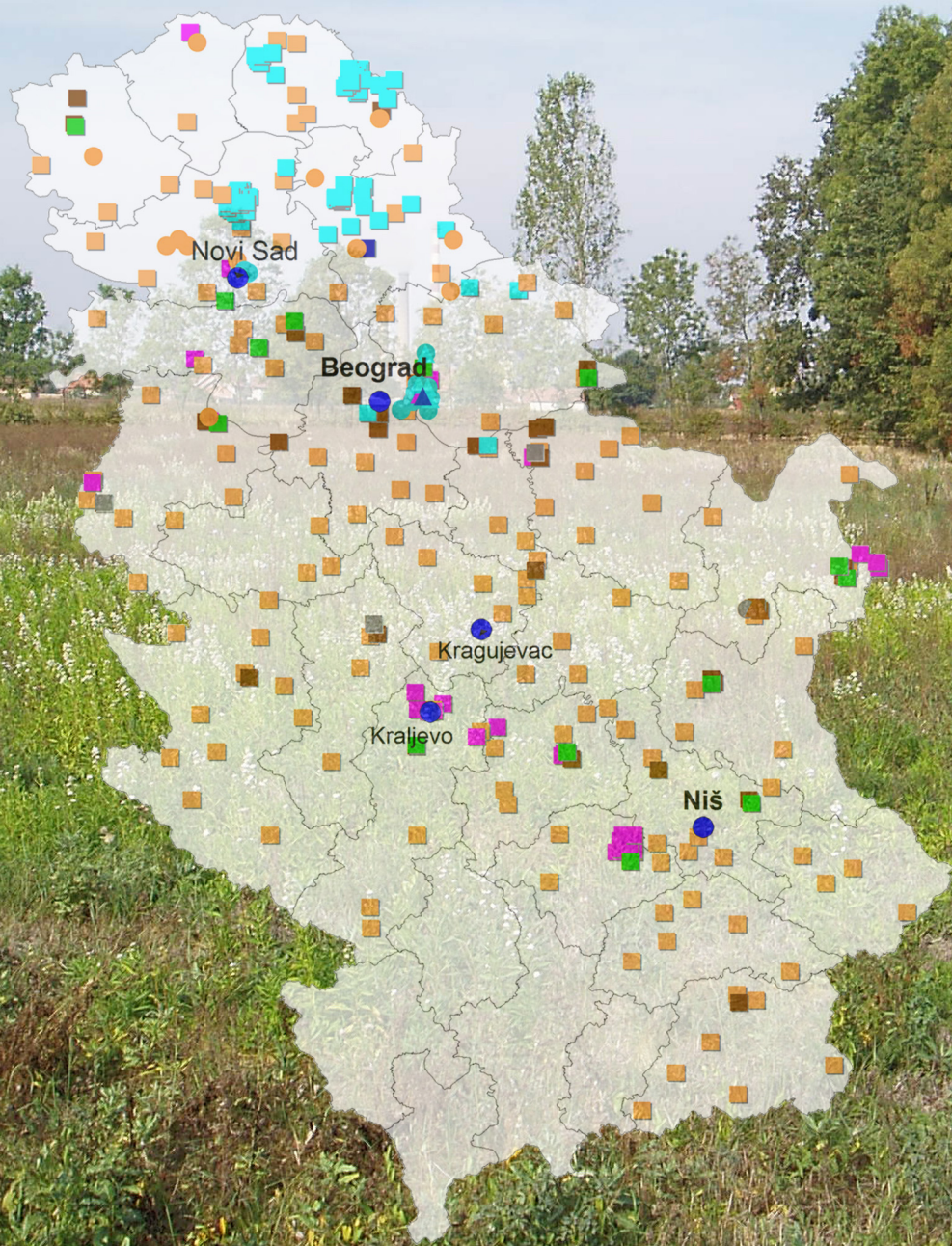
Земљиште представља сложен систем биогеохемијских процеса и критичну компоненту различитих еколошких процеса, као што су управљање водама и кружење органског угљеника у природи. Такође, земљиште има функцију природног филтера, али и улогу у спречавању појаве поплава кроз задржавање падавина. Индустријализација је у претходном периоду узроковала деградацију земљишта и самим тим довела до смањења потенцијала за његову употребу. Земљиште је постало, пре свега, контаминирано већином тешким металима и минералним уљима. Једном када се функције и квалитет земљишта наруше, његова регенерација може бити скупа и временски захтевна.

Тематска стратегија за заштиту земљишта¹ је идентифицирала главне процесе који су повезани са губитком и деградацијом земљишта у Републици Србији: 1) губитак земљишта услед индустријских активности, рударства и енергетике; 2) губитак органске материје у земљишту; 3) закишељавање и заслањивање земљишта; 4) различити облици загађења земљишта (прекомерна употреба хемикалија у пољопривреди, тешких метала, индустријско загађење итд.); 5) еолска ерозија и водна ерозија; и 6) сабијање пољопривредног земљишта. Сви ови процеси воде не само физичком губитку земљишта већ и његовој деградацији и често су међусобно повезани.

До данас, од стране Агенције за заштиту животне средине је идентификовано 384 контаминираних и потенцијално контаминираних локација на територији Републике Србије. Највећи број регистрованих извора локализованог загађења земљишта везано је за процесе одлагања отпада (43,5%), вађење и производњу нафте (22,5%) и индустријске и комерцијалне активности (10,2%).

¹ Саопштење Комисије Савету и Европском парламенту (2006). Тематски Стратегија за заштиту земљишта, Брисел

Потенцијално контаминирани локације

- Индустијске и комерцијалне активности
- Одлагалишта индустијског отпада
- Рудници
- Одлагалишта комуналног отпада
- Складишта застарелих хемикалија
- Вађење нафте, производња и складиштење
- Изливање на земљиште током транспорта

Контаминирани локације

- Индустијске и комерцијалне активности
- Одлагалишта индустијског отпада
- Рудници
- Одлагалишта комуналног отпада
- Вађење нафте, производња и складиштење

Санирани локације

- ▲ Индустијске и комерцијалне активности
- ▲ Одлагалишта индустијског отпада
- ▲ Вађење нафте, производња и складиштење
- ▲ Изливање на земљиште током транспорта

Кратак опис пројекта и циљеви

Узевши у обзир тренутно стање земљишта у Републици Србији, потребно је предузети хитне и свеобухватне мере: подстицање трансфера науке и технологије, јачање институционалних капацитета, развој партнерстава за заједничке акције и подизање свести о интегралном и одрживом управљању земљиштем (енг. Sustainable Land Management, SLM). Главни циљ пројекта Унапређење међусекторског управљања земљиштем кроз смањење притисака на земљиште и планирање коришћења земљишта је да се смањи притисак на земљиште као природни ресурс од конкурентских намена коришћења земљишта у ширем смислу кроз заустављање даљег процеса деградације земљишта и његове ремедијације у Републици Србији и развој инструмената и механизма за интегрисано управљање коришћења земљишта и развој капацитета за управљање.

Промовишући праксе одрживог управљања земљиштем, пројекат ће утицати на смањење главних претњи земљишту, тј. смањењу губитка земљишта и последица штетних ефеката насталих услед индустријских, рударских и активности при производњи енергије, као и различитих облика загађења земљишта и на тај начин повећати продуктивност земљишта, те самим тим и произвести еколошке и друштвене користи за Републику Србију.

Почетни и средњи позитивни резултати пројекта ће се односити на израду студије утицаја на животну средину и друштво од стране производних сектора, израду инвентара конаминираног и деградираног земљишта, израду интегрисаног плана коришћења и управљања земљиштем, побољшане политике у вези земљишта и тла, изградњу капацитета за управљање, али и подршку јавности за санацију и интегрисано коришћење и управљање земљиштем.

Следећи кораци

Пројекат ће допринети очувању Глобалних користи у области заштите животне средине јачањем добре праксе управљања земљиштем и тиме смањити притисак на природне еко-системе (посебно шуме), резултирајући повећаним очувањем биодиверзитета и смањењем климатских промена.

Дугорочни позитивни утицаји пројекта ће обухватати санацију и унапређење “црних тачака” деградираног земљишта и свеукупно боље искоришћавање земљишта у склопу оквира одрживог развоја, као и људског здравља у целини, спречавање даљег губитка земљишта и очување његовог квалитета, посебно у области индустрије, рударства, производње енергије и пољопривреде, односно, главним привредним активностима у Републици Србији.

Резултати пројекта ће допринети подизању постојеће праксе управљања употребом земљишта на виши ниво кроз развијен Инвентар контаминираних и деградираних земљишта у Републици Србији и низ мапа у дигиталном облику доступним у ГПС-у.

Одрживост резултата пројекта допринеће кандидатури и приступању земље Европској унији и усклађивању са међународним оквирима.

Који су Ваши предлози за следеће кораке? Љубазно Вас позивамо да поделите своје идеје с нама преко и-мејла unep@unvienna.org.

Фотографије одабраних “црних тачака”

Производња руде бакра у РТБ Бор почела је 1903. године, те је традиција ископавања и топљења руде бакра на локалитетима Мајданпека и Бора дуга више од 100 година. Ресурси борског и мајданпечког рударства су неисцрпни, процене су да ће производња бакра трајати сигурно још у наредних 50 година.

Постројење за дробљење руде на површинском копу „Велики Кривељ”

Одлагалиште раскривке на транспортном систему РТБ Бор на простору старог површинског копа у Бору

Јужни прилаз „Флотацији Бор”

„Прва Искра Барич“ АД је основана 1938/39. године, а од 1946. године је почела са производњом експлозива. Поред тога фабрика је обрађивала отпадне киселине, производила сировине за фармацеутику, кућну хемију и сл. Удаљеност предузећа од Београда је 30 km, а око 15 km од железнице, са директним излазом у реку Саву.

Хемијска индустрија „Зорка“ Шабац основана је 1938. године и представљала је гиганта у производњи минералних ђубрива у тадашњој СФРЈ. Прекид производње се десио 90-их услед економских санкција. „Еликсир Група“ 2011. године приватизује фабрику минералних ђубрива, која од тада послује по технолошким стандардима усклађеним са захтевима Европске уније. „Еликсир Група“ има за циљ да изврши дислокацију депоније прженог пирита која представља историјски отпад у кругу фабрике.

